

A nemek eltérései az érzelmek terén

Prof. Dr. Kéri Szabolcs

2015

A kurzus Prof. Dr. Pléh Csaba anyagán alapul, amelyet
Dr. Demeter Gyula és Dr. Pajkossy Péter módosított

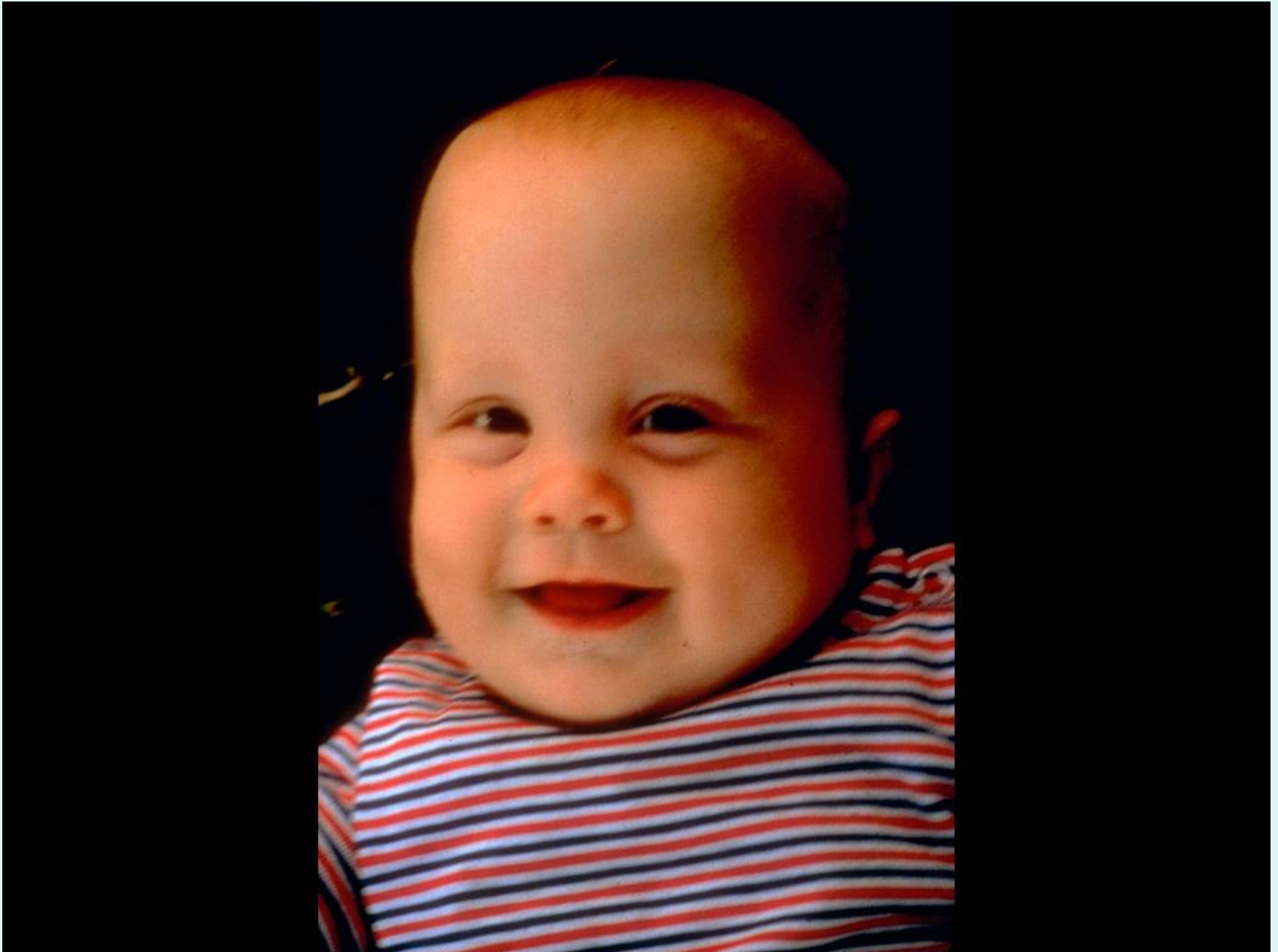
Főbb pontok

- Alapérzelmek
- Érzelmek és kogníció – példák az emlékezet területéről
- Fontosabb idegi struktúrák
- Érzelmek pszichológiai elméletei
- Nemi különbségek
- Agresszió
- Mosoly és nevetés

Érzelmeink a hétköznapiakban

- Képeket fogok mutatni
- Arra kérek, hogy figyelj jól a belső állapotaidra, és nevezd meg, hogy milyen érzelmeket élsz át, mit érzel, ha meglátod a képet- ezt írd is le a képhez tartozó számmal együtt!

1

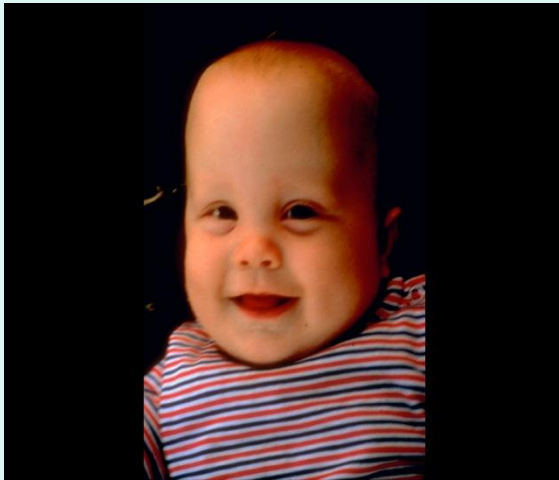

Milyen érzelmet keltett benned a
kép?

International Affective Picture System - IAPS

Affektív tér – Dimenzionális szemlélet

Nyugalom

Aktivitás

Kellemes

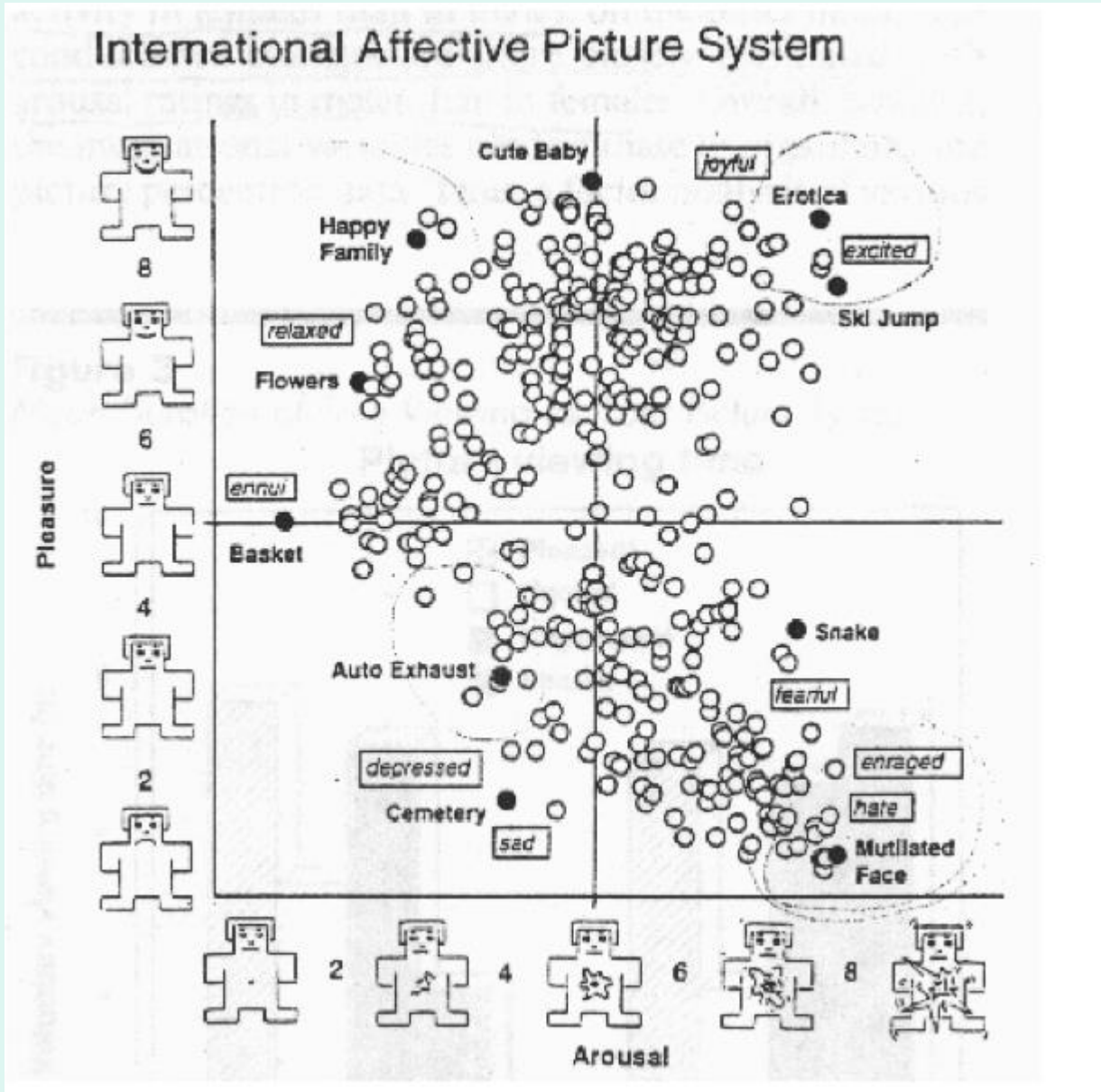
Kellemetlen

(Osgood et al., 1957; Russel, 1979)

Affektív tér

Valencia:
kellemes –
kellemetlen
vagy jó -
rossz

Arousal:
magas-
alacsony

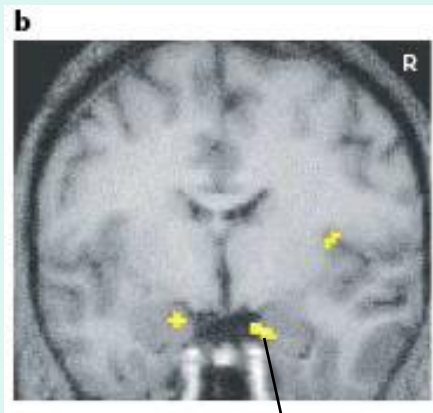
Alapérzelmek

- Arckifejezések egyetemessége (Ekman and Friesen, 1971)
- 6 alapvető érzelem: boldogság, szomorúság, félelem, undor, harag és meglepődés

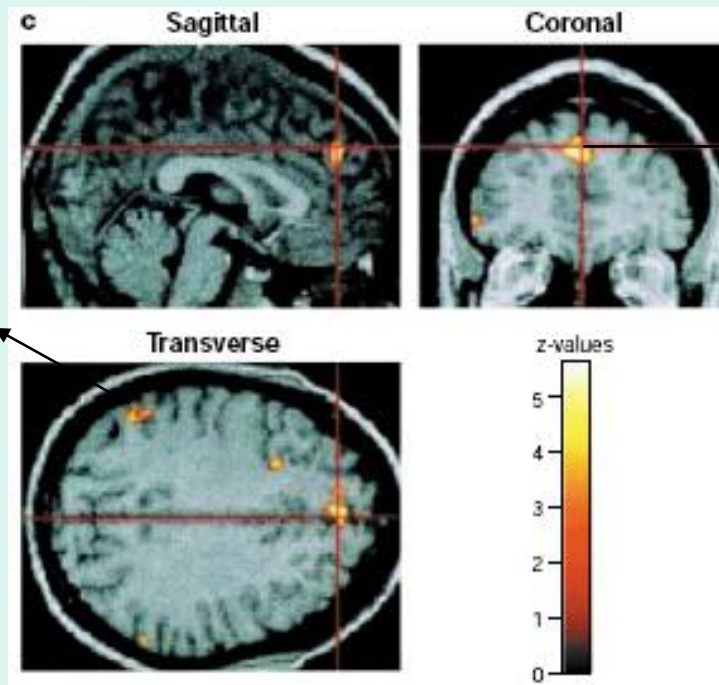

Társas szignálok feldolgozása – Mentalizáció – Idegrendszer

Amygdala

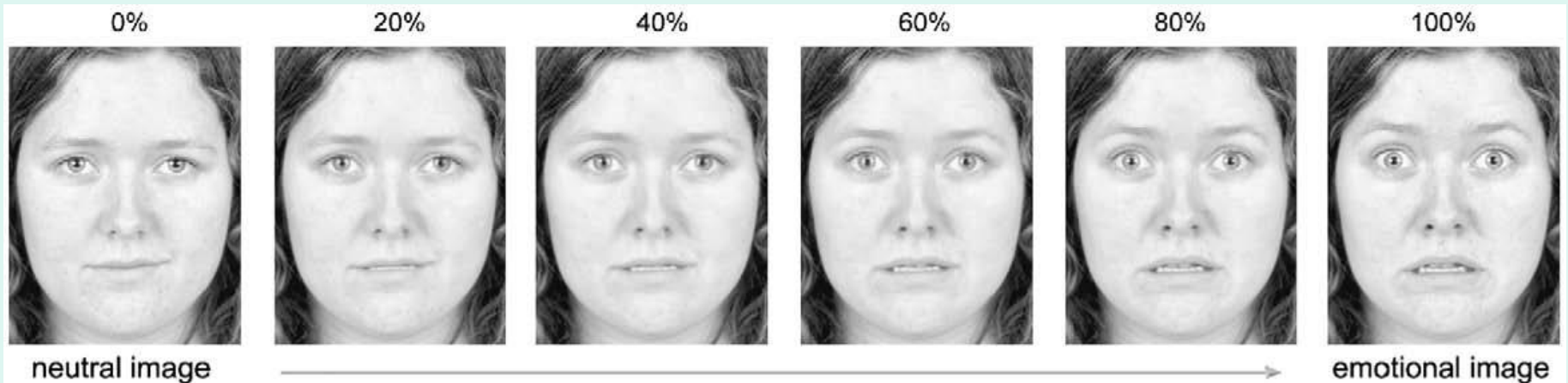
Superior
temporalis
cortex

Dorsomedialis
PFC

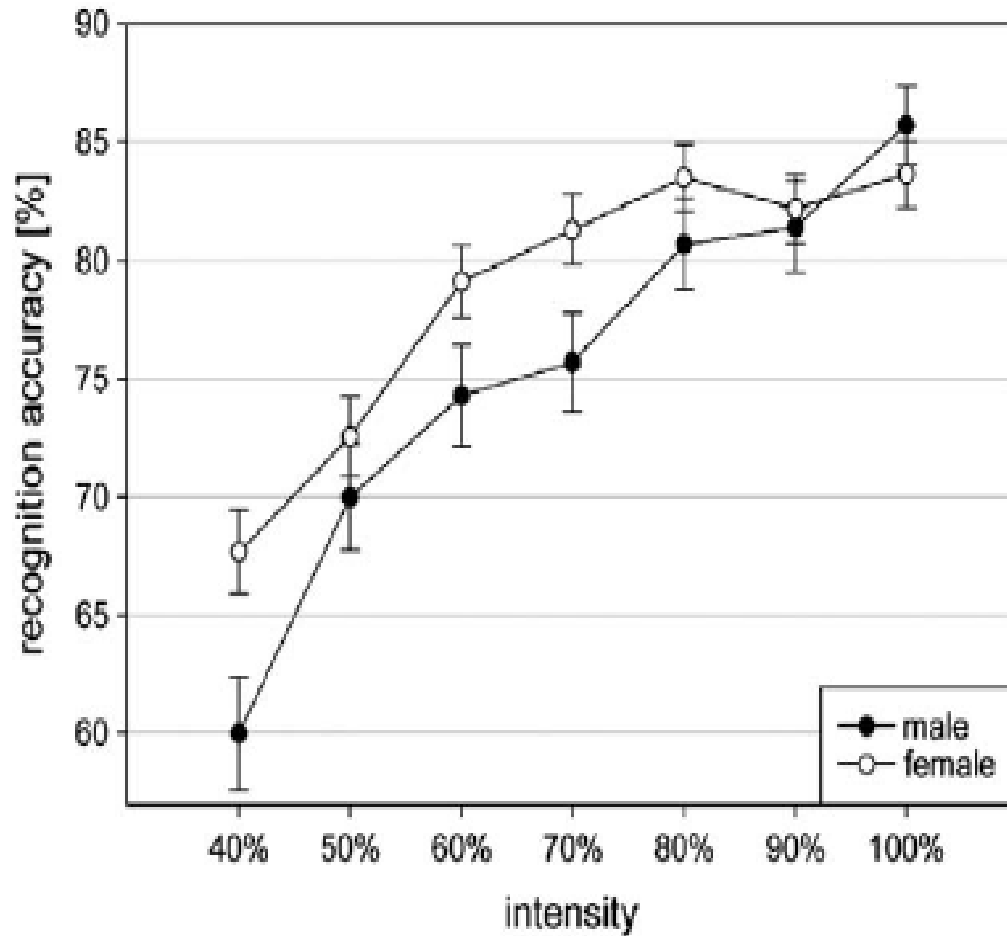
Arcok finom kifejezési eltérései

(Hoffmann, Kessler, Eppel, Rukavina, Traue, 2010)

Note. The image on the left is the neutral face (0% intensity); the image on the right is the full-blown emotional face (100% intensity).

Női fölény alacsony intenzitásnál (fel kell ismerni az érzelmet)

Note: Error bars depict standard error.

N > F

Düh

Undor

Félelem

Nincs különbség

Boldogság

Szomorúság

Meglepetés

Szükségük van-e az érzelmeknek a megismerésre?

Zajonc – Lazarus vita

Zajonc, R.S. – az ingerek érzelmi értékelése alapvető folyamat, mely a kognitív folyamatoktól függetlenül megy végbe

Kísérlet: Szubliminális ingerek bemutatása – pozitív érzelmi reakció alakult ki az adott ingerekre

Lazarus, R.S. – a kognitív kiértékelés fontos szerepet játszik az érzelmi élmények kialakulásában, megelőzi azokat; gyakran nem tudatos

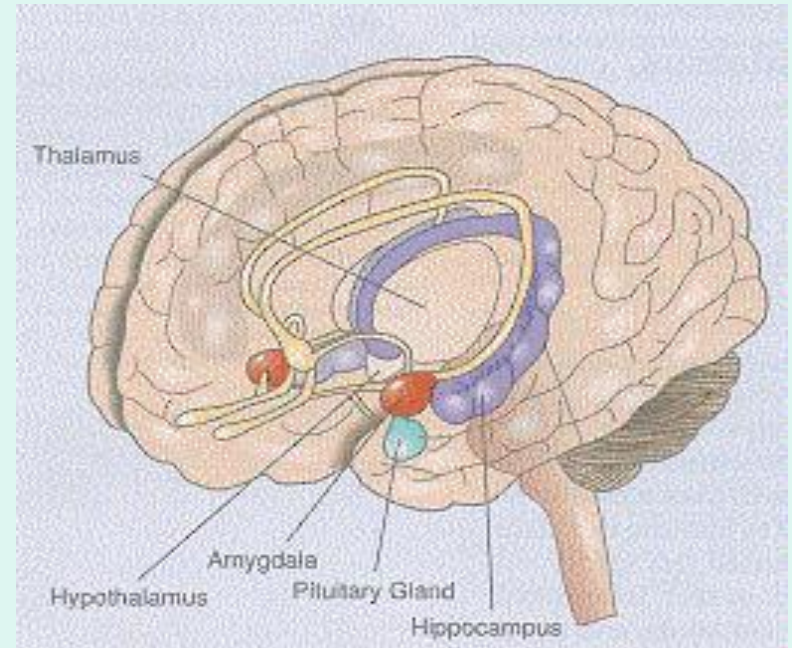
Kísérlet: Szorongást kiváltó filmek bemutatása különböző feltételek mellett – a kognitív kiértékelések befolyásolják a stresszreakciót

Következtetések

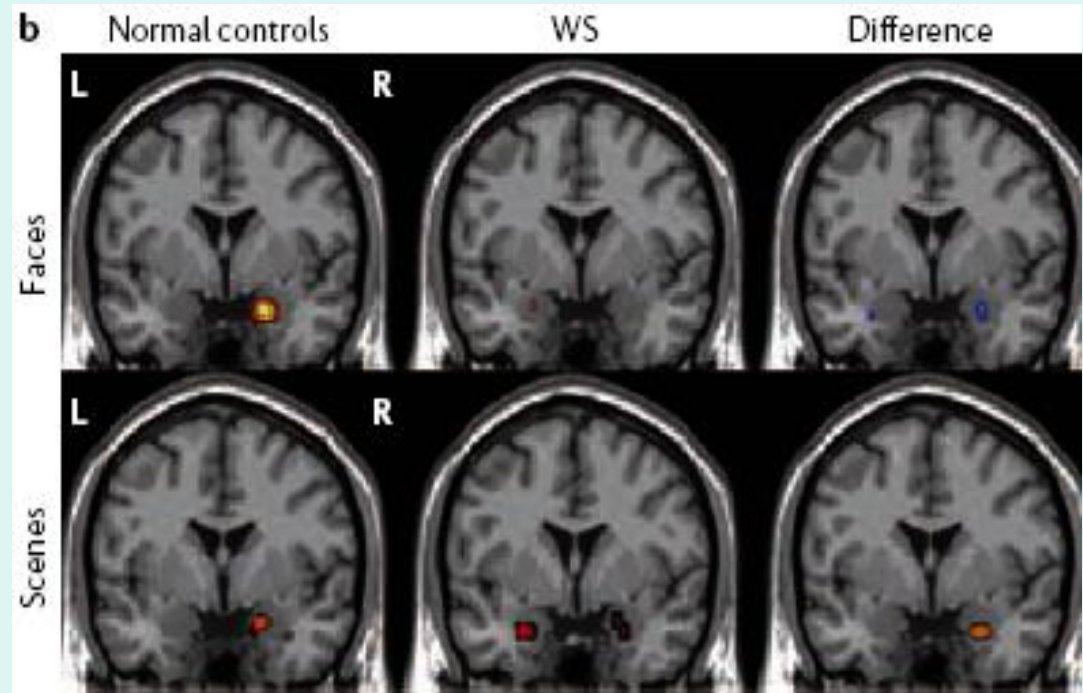
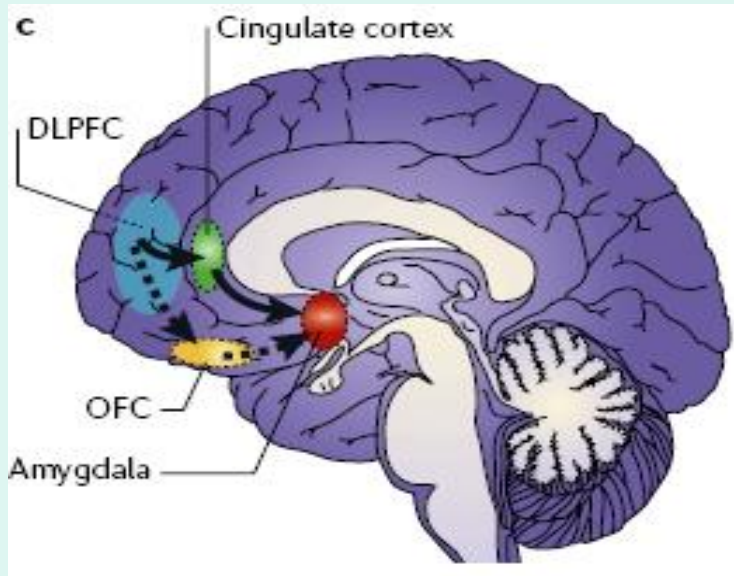
- 2-féle érzelem
 - a) amelyek megelőzik a kognitív folyamatokat

Idegtudomány: az amygdala előbb képes egy veszélyes helyzetre válaszolni, mint az agykéreg, ami azt jelenti, hogy néha azelőtt érzünk mielőtt gondolkodnánk

- b) amelyek a kognitív kiértékelésre alapoznak

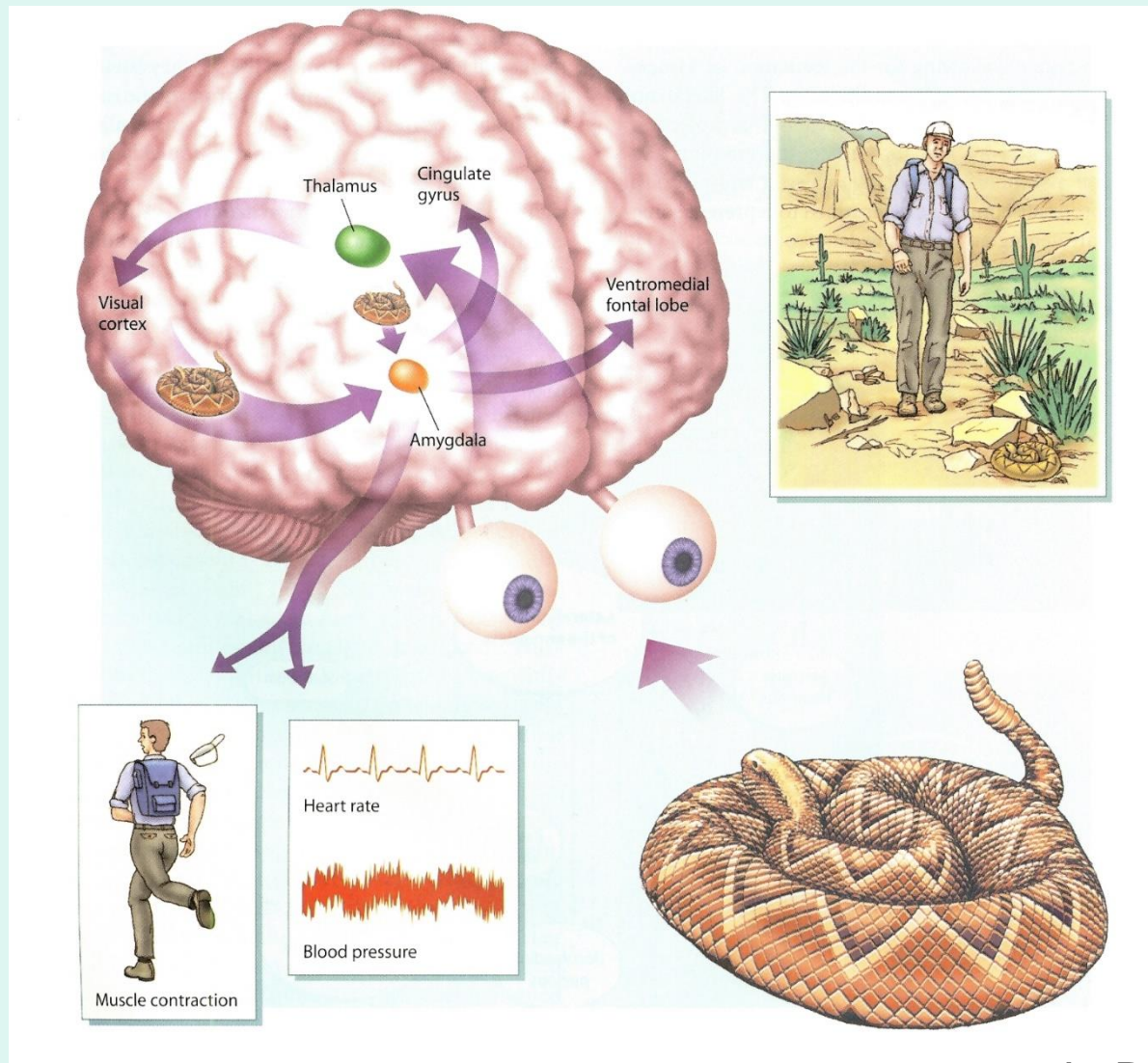
Idegi struktúrák – érzelmi feldolgozás

Williams-szindróma (WS)

Amygdala activation: blue (NC>WS), red (WS>NC)

Érzelmi feldolgozás – Amygdala pl. Félelem kondicionálás

Hangulat és emlékezet

Hangulati állapotok kísérleti vizsgálata

Két lehetőség:

a) megpróbáljuk laboratóriumi körülmények között kiváltani a kívánt hangulati állapotot

- *Velten féle* (1968) **hangulatkiváltó eljárás**

Felmerülő problémák: az elvárásoknak való megfelelés;
hangulati állapotok keveréke

- **Bower** (1981): kísérleteiben a hipnózist kombinálta a képzelettel

b) természetes módon előforduló hangulati állapotok vizsgálata (hangulatbetegségben szenvedő emberek)

Hangulati állapotfüggőség - Kísérleti eredmények

Hangulati állapotfüggőség esetén minden élmény, amit egy adott hangulatban él át valaki, könnyebben felidézhető lesz, ha a személy ugyan olyan hangulatba kerül, függetlenül attól, hogy az átélt élmény kellemes, kellemetlen vagy semleges

Kísérlet (Bower et al., 1978): 2 megtanulandó szólista, a tanulás egy adott hangulati állapotban történt, a felidézés vagy ugyanebben vagy egy másikban zajlott

Eredmény: a felidézés jobb amikor a hangulati állapot felidézéskor ugyan az, mint tanulásakor

Hangulatkongruencia (Hangulati megfelelés) - Kísérleti eredmények

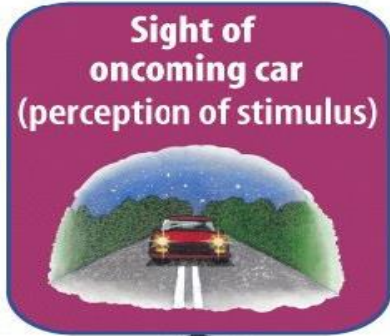
Egy adott hangulat olyan emléket hív elő, amelyek konzisztensek ezzel a hangulattal

Pl. Williams depressziós betege

Kísérlet (Bower et al., 1981):

- hipnózissal indukált szomorú vagy boldog hangulat. Egy történet Jackről (depressziós) és Andréről (boldog)

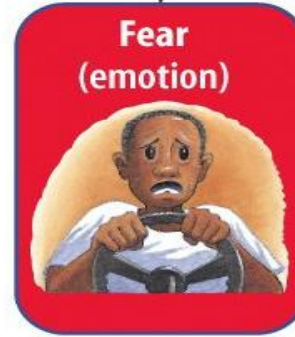
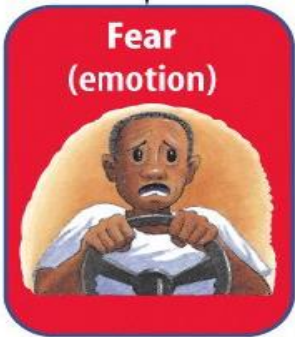
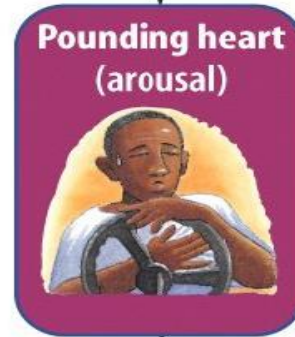
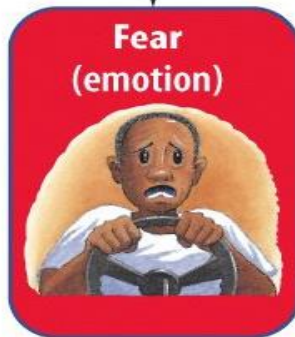
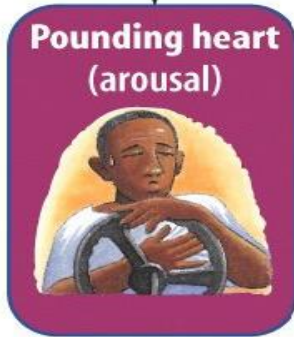
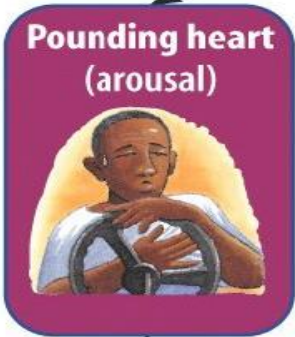
Eredmények: több inf. tudtak felidézni a hasonló hangulati állapotban levő személyről

James-Lange Theory

Cannon-Bard Theory

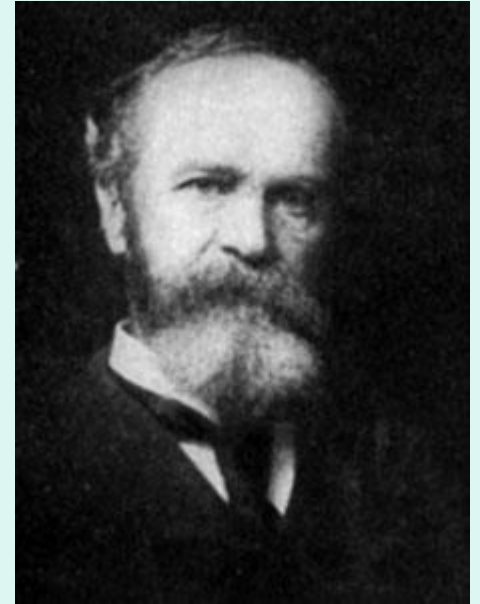
Schachter's Two-Factor Theory

Különböző érzelmek – különböző fiziológiai mintázat?

James-Lange elmélet

- Egy érzelem szubjektív élménye a testi változások észlelése – „azért félünk mert elfutunk”; „mérgesek vagyunk, mert ütünk”
- Mindegyik érzelemhez külön vegetatív mintázat tartozik

William James (1842-1910)

Walter Cannon (1927) - Cáfolatai

- belső szervek érzéketlenek, beidegzésük gyenge, a reakciók túl lassúak lennének
- mesterségesen, pl. adrenalin beadásával nem lehet előidézni igazi érzelmi élményt
- az érzelmek arousal mintázata egyforma
(pl.: a harag gyorsabb működésre készíti a szívet, de ezt váltja ki szerelmünk megpillantása is)

A veszély szerepe (Dutton és Aron, 1974)

- Veszélyes és veszélytelen híd
- A végén áll egy másik nemű kísérlet vezető
- Fel lehet hívni telefonon
- A veszélyes hídnál sokkal nagyobb vonzalom alakul ki
- 50 % felhívja az asszisztentst, és sok a szexuális képzelet

Néhány érzelmi eltérés és a nemek (Pennebaker, J. W.)

Nők: jobban feltárulkoznak

- Externalizálóbb. Nem nyelvi és nyelvi módon is
- Különösen szomorúságról
- Mindkét nem nyitottabb a nők felé

Férfi: belső (Internalizálóbb), nem fejezi ki érzelmeit

- Több a düh kifejezés

Nem verbális érzelemkifejezés (Hall, 1984 metaelemzése)

Mutató	d	Vizsg
Arcfelismerés	0,34	12
Érzelemkifejezés	0,52	35
Test kifejező	0,58	7
Szemkontaktus	0,68	6
Arc kifejező értéke	1,01	5
Társas mosoly	0,63	15
Távolságtartás idegenekkel	-0,56	17
Izgulékonyság	-0,72	6
Expanzivitás	-1,04	6
Hümmögés	-1.19	6

Stressz helyzetbeli megküzdés

- **Nő:** minden típusú megküzdést intenzívebben használnak

Legjellemzőbb:

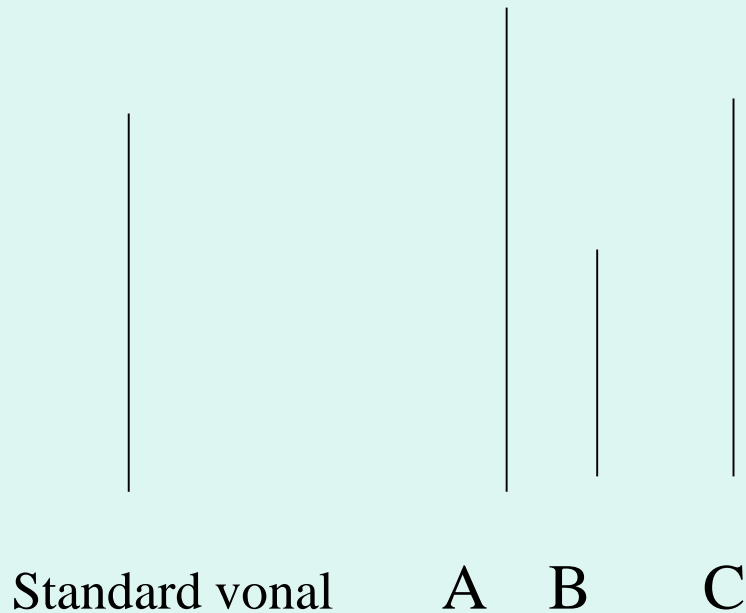
Társas támasz keresés $d = 0.41$

- **Férfi:** inkább problémamegoldás
- Sok párkapcsolati vita alapja

Csoport viselkedés

Asch kísérlete - 1951

Társas konformitás: Nők konformistábbak

- Az esetek egyharmadában rossz, többséget követő (*konform*) választ adtak, az esetek kétharmadában (*független*) választ adtak
- A kísérleti személyek 75% legalább egyszer adott konform választ.

Asch kísérlet után interjú:

- ***Függetlenek:***
 - Magabiztos (aktív szembeállítás a csoporttal)
 - Individualista (elvből nem foglalkozik a csoport véleményével)
 - Lelkiismeret-furdalásos (vívódó, átéli a konfliktust)
- ***Konformok:***
 - Viaszember, valóban helyesnek látta a többség válaszát
 - Nem bízott önmagában
 - Kisebbségi érzés, deviáns címkétől való félelem

Nemek viselkedése csoportokban (Carli)

- **Nő** érzelmi beállítottságú
- **Férfi** feladatirányult beállítottságú
- **Nő** érzelmi vezető
- **Férfi** rámenős vezető

Segítés

- Önbeszámolók szerint a nők többet segítenek
- Valós segítség a férfiaknál gyakoribb
 - A **férfi** többet segít nőt
 - Gyakrabban segít, ha nem kérik

Az agresszió nemi különbségei

Problémák az agresszió vizsgálatával

- Nehezen vizsgálható
- Nincs kiforrott kategóriarendszere
- Különbségek az emberi és állati agresszióban

Agresszió más fajoknál

Agresszió az állatvilágban

Főként nyílt agresszió a nemi különbségeket is ebben kereshetjük

Biológiai alapok

- az agresszív drive létezése mellett szóló bizonyítékok
- a hipotalamusz speciális területeinek elektromos ingerlése (macskáknál, patkányoknál)
- magassabbrendű emlősöknél – kérgi szabályozás – tapasztalat szerepe (majmoknál – dominaciahierarchia; a domináns hímnél – támadó viselkedés az alárendeltek fele; alárendeltek ingerlése – lekuporodik és alázatosan viselkedik)
- embernél – tesztoszteron szint; a magasabb tesztoszteron szint nagyobb agresszióval jár együtt

Szociális hatások – Kutatások majmokon

Eaton (1981) Japán makákókat vizsgáltak (16 hímét és 28 nőtényt) 5 éven keresztül

- Hímek sokkal agresszívabbak voltak, mint a nőtények
- A hímek legagresszívebbek az ősz és téli párzási időszakban voltak, míg a nőtények a tavaszi és nyári „születési” szezonban
- Érdekes módon csak a hímek agressziója növekedett a csoportűrűség növekedésével
- Ezt vélhetően a potenciális ellenfelek számának növekedése okozza

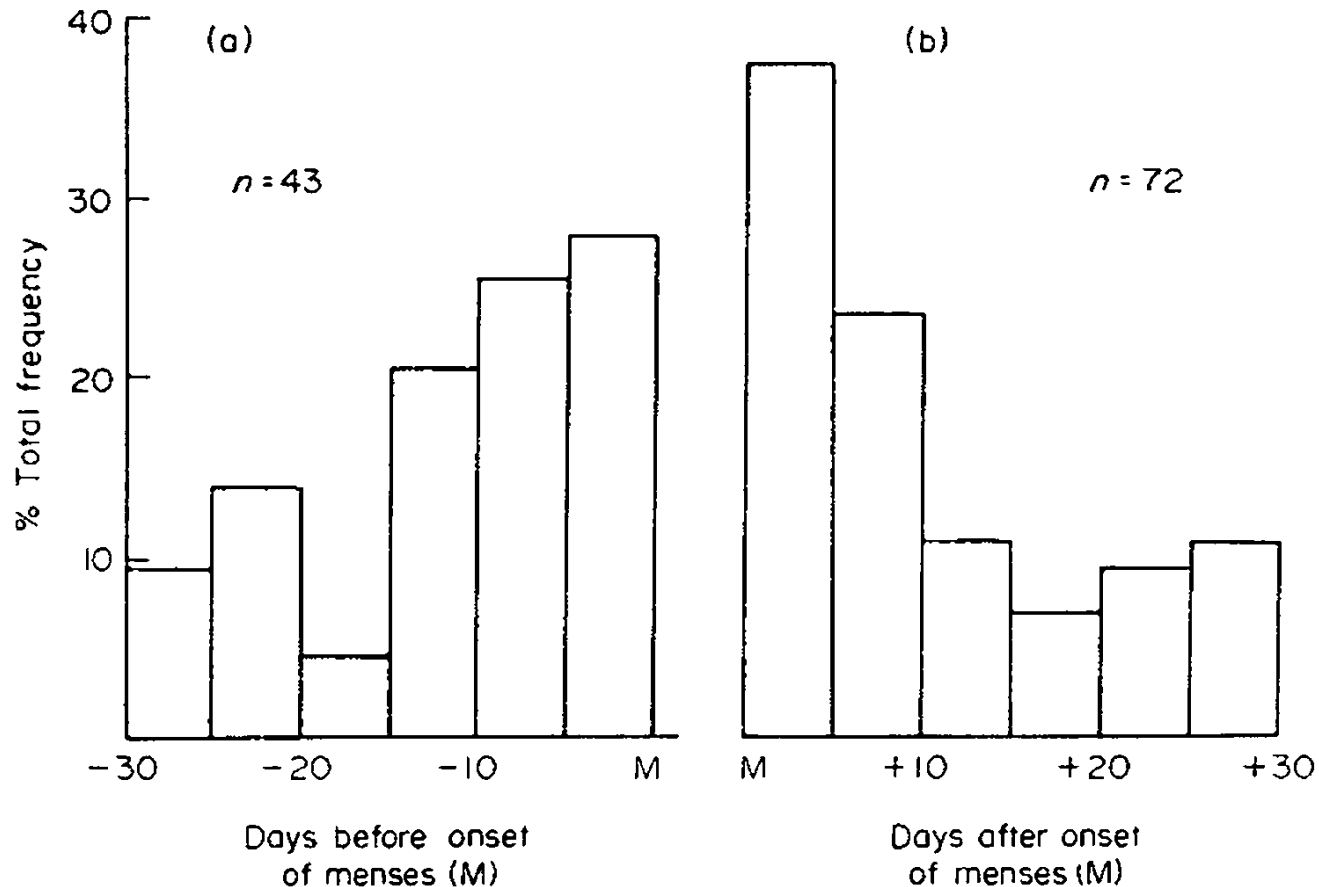
Szociális hatások

Az előzővel ellentétes eredmény

- Judge és de Waal (1997): Rhesus-majmoknál a hímek az egyre növekvő zsúfoltságra főként megküzdési mechanizmusok megjelenésével (csoportosulás, kurkászás, békítés) reagáltak
- A nőstényeknél ezekkel egy időben megjelent a nyílt agresszió növekedése is (igaz főként csak a nem rokon nőstényekkel szemben) hogy fenntartsák személyes területet

Menstruációs ciklus

(Ethnel N. Sassentrath, 1972; Rhesus-majmok)

TEXT-FIG. 1. Frequency percentage distribution of bite wounds in caged groups of female rhesus monkeys plotted in relation to the preceding or succeeding onset of menstruation.

Az agresszió mint tanult válasz

- Megfigyeléssel tanulás
- Az agresszió utánzása
- Az agresszió megerősítése

Bandura klasszikus kísérlete: A gyermek a felnőtt agresszióját utánozza

Agresszió, katarzisz, média

- az agresszív tevékenységekben való részvétel vagy növeli az agresszív viselkedést vagy azonos szinten tartja
- úgy tűnik, hogy az agresszió kifejezése nem okoz *katarzist* (ha át is él ilyesmit a személy, nem azért van, mert csökkent az agresszív hajtóerő)
- ezek az eredmények a szociális tanuláselméletet támogatják a drive elképzeléssel szemben
- az erőszakos rajzfilmeket néző gyerekek agresszívebbeké váltak a társas interakciókban (Steuer et al., 1971)
- pozitív korreláció a látott erőszak és a használt agresszív viselkedések között

Emberi agresszió

- Fizikális (ősi, veszélyes)
- Verbális (fejlett, finomított agresszió)
- Indirekt (legfejlettebb, szociális)

- Úgy tűnik, **mennyiségbeli** különbség nincs, csak **minőségi** (Björkqvist, 1992; Lagerspetz, 1988)
- Fiúk gyakrabban élnek fizikális agresszióval, a lányok verbálissal és indirekttel
- Később a fiúk is átállnak (13-15 éves korra), de az indirekt módok jönnek utoljára
- Lányok szociális érzéke gyorsabban fejlődik?

Nicole H. Hess és mtsai (2006) kísérlete

- A nők az indirekt (pletyka és beárulás) megoldások felé hajlanak
- A férfiaknál a fizikális, direkt verbális és indirekt stratégiák egyaránt megjelennek
- A pletyka és az árulkodás megítélése nagymértékben megegyezik férfiaknál és nőknél
- A fizikális agressziót a férfiak inkább tartják elfogadhatónak

Mosoly és nevetés nemi különbségei

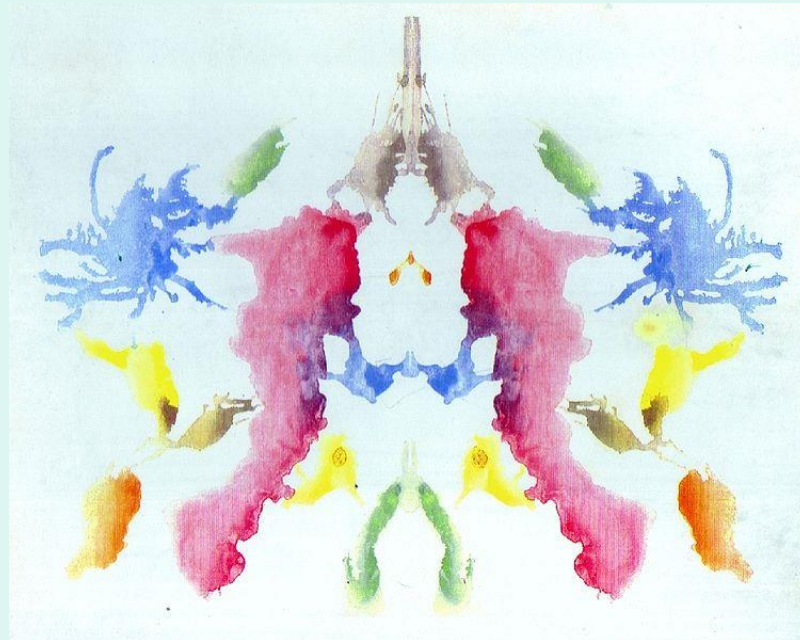
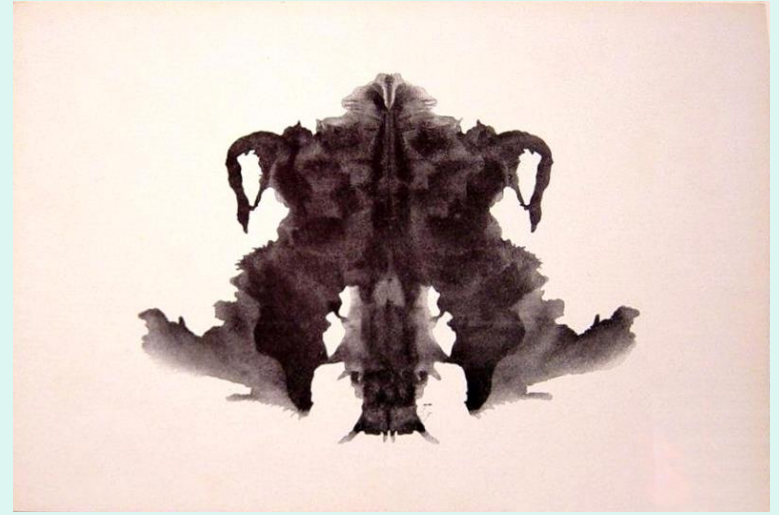
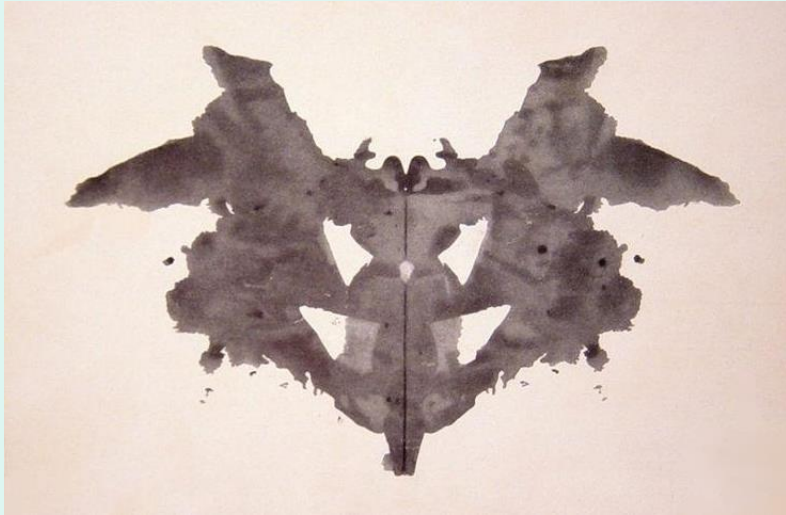
Vizsgálati személyek és módszer (Csík és Tauzin, 2008)

	Vsz. –ek száma	Pár/csoport szám	Nő/Férfi	18-30/45-60 év
Párkapcsolati vizsgálat	n=20	10	10/10	10/10
Csoportos vizsgálat	n=24	4	12/12	12/12

Módszer: A Közös Rorschach próba standard vizsgálati helyzete: videofelvétel

Feldolgozás: e célra kidolgozott jelölési rendszerrel (3 független jelölővel)

Rorschach táblák - példák

Mosoly, nevetés típusok

1. **Nincs látható ok**

2. **Interakció szabályozó:** gyűjtőkategória

2.1. **Szociális:** viszony, kapcsolatrendező cél

2.2. **Kezdeményező:** megszólalás előtti akció

2.3. **Beszéd közbeni:** közlés-finomító és kapcsolat-
ápolási cél

2.4. **Beszédet követő:** az akciót beszéd előzi meg

Mosoly nevetés típusok

3. **Konfliktus-szabályozó:** gyűjtőkategória
 - 3.1. **Feszültségoldó:** feszültség-levezetés
 - 3.2. **Negatív érzelmet leplező**
 - 3.3. **Kritizáló:** kritikus megjegyzéshez társuló, annak élet veszi el
 - 3.4. **Kritizált:** a kritizált fél válasza a hallott kritikára
4. **Nem szándékos humor:** véletlennek tűnő szóviccek
5. **Szándékos humor:** tréfás megjegyzés, ami reakciót vált ki
6. **Környezeti humor:** külső események által kiváltott reakció

A vizsgált párok eredményei

Nincs szignifikáns különbség

A nők és a férfiak mosoly gyakorisága közt

A nők és a férfiak nevetés gyakorisága közt

Nők és férfiak mosoly és nevetés időtartama közt

A nők beszéd közbeni mosolya gyakoribb és hosszabb időtartamú!

Mindez cáfolja a sztereotípiákat, amit vélhetően a gyakoribb beszéd közbeni mosoly túlsúlya okoz